

Българско училище „Чучулига“
Кройдън, Южен Лондон, Великобритания

Учебна програма
по
български език и литература
за 11 и 12 клас
за обучение на ученици в чужбина *

Характер на учебната програма

11 клас

Обучението по български език в единадесети клас разширява и допълва знанията, уменията и отношенията, свързани със системата на съвременния български книжовен език и с изграждането на комуникативните компетентности на учениците.

Учебната програма включва два модула, Български като втори език и Български като първи език. В първия модул учениците овладяват прагматичния аспект на езиковите категории, като основната цел е създаване на трайни навици и умения в 4-те речеви дейности: слушане, говорене, четене и писане за ниво С1.1 по Общоевропейската езикова рамка. Лингвистичният терминологичен апарат се овладява във втория модул.

С оглед развиването на социокултурните компетентности програмата предлага възможности за усъвършенстване на уменията на учениците да търсят, да анализират и да синтезират информация и да я използват за решаване на комуникативни задачи.

По отношение развиването на езиковите компетентности в програмата са включени теми, насочени към прилагане в речевата практика на нормите на съвременния български книжовен език – правоговорна, правописна, граматични и пунктуационна. Въвеждат се бъдеще предварително време и бъдеще предварително време в миналото.

Във връзка с развиването на комуникативните компетентности в устното и в писменото общуване в учебната програма е предвидено развиване на уменията за:

- разбиране на сложни специализирани текстове;
- публично изказване по научен проблем с използване на богата гама конструкции, характерни за научния стил;
- писане на конспект на текст;
- съставяне на библиография.

12 клас

Обучението по български език в дванадесети клас разширява и допълва знанията, уменията и отношенията, свързани със системата на съвременния български книжовен език и с изграждането на комуникативните компетентности на учениците.

И тук учебната програма включва два модула, като в първия модул учениците овладяват прагматичния аспект на езиковите категории, където основната цел е създаване на трайни навици и умения в 4-те речеви дейности: слушане, говорене, четене и писане за ниво С1 по Общоевропейската езикова рамка. Лингвистичният терминологичен апарат се овладява във втория модул.

С оглед развиването на социокултурните компетентности програмата предлага възможности за усъвършенстване на уменията на учениците да търсят, анализират и синтезират информация от различни информационни източници, както и на уменията да повишават резултатността на речевото си поведение в комуникативната практика.

По отношение на развиването на езиковите компетентности в програмата са включени теми, насочени към прилагане в речевата практика на лексикалната норма на съвременния български книжовен език, към обогатяване на активния речник, както и към работа с различни по стил и по жанр текстове с обща тема.

Във връзка с развиването на комуникативните компетентности в устното и в писменото общуване в учебната програма е предвидено развиване на уменията за:

- разбиране на сложни специализирани текстове;
- участие в сложни дискусии с няколко подтеми;
- създаване на мотивационно писмо и на реферат.

Годишният брой часове за изучаване на български език и литература за 11 и 12 кл. е от 72 до 90 часа. Разпределението на часовете между компонентите *Български език* и *Литература*, както и между модулите в компонента *Български език*, е по преценка на преподавателя.

Очаквани резултати от обучението в края на учебната година

11 клас

1. Езикови знания и умения

- Владее книжовните езикови норми.
- Разпознава и редактира стилистични и езикови грешки.

2. Комуникативни умения

Слушане

- Сравнява и анализира гледни точки при участие в диалог или дискусия.

Четене

- Може да разбира дълги и сложни специализирани и литературни текстове, както и да долавя стилистични нюанси.
- Може да разбира специализирани статии.

Говорене

- Може да се изразява гладко и непринудено, без видимо затруднение.
- Може да използва езика гъвкаво и ефикасно за социални контакти.
- Може точно да изразява мислите и мнението си, както и да свързва умело своя принос в разговора с приноса на другите.
- Може ясно и подробно да говори по сложни въпроси, като включва свързани с тях подтеми, да развива определени аспекти и да завършва изказването по подобаващ начин.
- Спазва правоговорната норма.
- Подготвя и представя публично изказване по научен проблем.

Писане

- Може да съставя добре структурирани писмени текстове, като ясно изразява мнението си.
- Може да пише писма, есета и доклади по различни теми, като набляга на същественото.
- Може да избере подходящ за адресата стил.
- Спазва книжовните езикови норми.
- Създава в писмена форма конспект на текст.

12 клас

- Владее книжовните езикови норми.
- Разпознава и редактира стилно-езикови грешки.
- Използва уместно езиковите средства за създаване на текст съобразно социокултурната сфера при изпълнение на комуникативни задачи.

Слушане

- Може да разбира дълги изказвания дори и когато не са ясно структурирани, а логическите връзки само се подразбират.
- Разбира напълно български телевизионни предавания и филми.

Четене

- Може да разбира дълги и сложни специализирани и литературни текстове, както и да долавя стилистични нюанси.
- Сравнява и анализира гледни точки при четене на текстове от различни функционални стилове.

Говорене

- Може ясно и подробно да говори по сложни въпроси, като включва свързани с тях подтеми, да развива определени аспекти и да завършва изказването по подобаващ начин.
- Спазва правоговорната норма.

Писане

- Може да пише есета и реферати по широк кръг теми.
- Спазва книжовните езикови норми.
- Създава в писмена форма мотивационно писмо и реферат.

4. Социокултурни знания и умения

- Съобразява езиковия си изказ с различни типове ситуации в социокултурните сфери.
 - Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит и спрямо познанията, които има за гражданското общество.
 - Търси, анализира и синтезира информация от различни информационни източници, обработва я и я използва за решаване на комуникативни задачи.
 - Подбира самостоятелно начините за успешно публично представяне на различни видове информация.
- Съобразява езиковия си изказ с различни типове ситуации в социокултурните сфери.
 - Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит и спрямо познанията, които има за гражданското общество.
 - Търси, анализира и синтезира информация от различни информационни източници, обработва я и я използва за решаване на комуникативни задачи.
 - Подбира самостоятелно начините за успешно публично представяне на различни видове информация.

Учебно съдържание

11 клас

1. Езиково обучение Български език като втори: ниво С1.1 (11 кл.), и С1 (12 кл.)

Бъдеще предварително време

- Познава формите на бъдеще предварително време.
- Разграничава значенията на формите на бъдеще предварително време в зависимост от вида на глагола (*ще е сложил, ще е слагал*).
- Употребява правилно и уместно форми на бъдеще предварително време в писмената и устната реч.
- Съпоставя начините за изразяване на действие, извършвано преди определен бъдещ момент в българския и английския език.

Бъдеще предварително време в миналото

- Познава формите на бъдеще предварително време в миналото.
- Разграничава употребата на бъдеще предварително време в миналото в изречения в изявително и в условно наклонение (*Вчера, когато тя дойде, тъкмо щях да излизам; Ако знаех за срещата, щях да дойда*).
- Употребява правилно и уместно форми на бъдеще предварително време в миналото в писмената и устната реч.
- Осмисля приликите/разликите при изразяване на минало действие спрямо определен бъдещ момент в българския и английския език.

12 клас

Словообразуване

- Образува и употребява правилно производни съществителни от прилагателни и глаголи с различни наставки.
- Образува и употребява правилно производни прилагателни, образувани от наречия, съществителни и други прилагателни имена. Разграничава значението на наставките *-ичен* и *-ически*.
- Образува и употребява правилно сложни съществителни и прилагателни имена.
- Осмисля приликите/разликите между формата и употребата на производни думи в българския и английския език.

Устойчиви съчетания

- Познава различни групи устойчиви съчетания: именни, глаголно-именни, устойчиви сравнения.
- Употребява уместно устойчиви съчетания в писмената и устната реч.
- Осмисля приликите/разликите между устойчивите съчетания в българския и английския език.

Система на бъдещите времена в българския език- обобщение

- Осмисля разликата между значенията на бъдеще време, бъдеще предварително време, бъдеще време в миналото и бъдеще предварително време в миналото.
- Употребява подходящия вид бъдеще време в зависимост от контекста в писмената и устната реч.
- Осмисля приликите/разликите между формите за изразяване на бъдещи действия в българския и английския език.

Изразяване на специфична причинно-следствена връзка

- Автоматизира употребата на съюзите *макар че, въпреки че, /и/ да, дори и да, даже и да*.
- Различава конструкциите за специфична причинно-следствена връзка в сложното и в простото изречение: *макар че/ въпреки че/независимо че + глагол; макар/ въпреки/ независимо от + съществително име (Въпреки че беше болен, той отиде на изпита; Въпреки болестта той отиде на изпита)*.
- Трансформира сложни съставни изречения в прости изречения и обратно за изразяване на специфична причинно-следствена връзка.
- Разграничава правилата за пунктуация в простите и в сложните изречения за изразяване на специфична причинно-следствена връзка.

2. Български език

Езикова култура на личността

- Разбира същността на понятието езикова култура.
- Разграничава понятията езикова грамотност и функционална грамотност.
- Владее начини за развиване на езиковата си култура, като проявява критично отношение към употребата на езика; като прави справки в речници, енциклопедии и др.

Прилагане на правоговорната норма (езиков практикум)

- Разпознава правоговорни грешки и ги редактира.

Фразеологизми. Идиоми. Крилати фрази

- Познава фразеологични изрази и ги употребява уместно.
- Усвоява идиоми и крилати фрази и ги употребява уместно.
- Осмисля приликите/разликите при изразяване на определено значение чрез фразеологизъм в българския и английския език.

Сложно съставно изречение и сложно смесено изречение

- Различава особеностите в структурата на сложното съставно и сложното смесено изречение.
- Познава и прилага правилата за словоред на различните видове сложни съставни изречения, като избягва двусмислието.
- Употребява уместно различни видове сложни смесени изречения в писмената и устната реч.
- Прилага правилата за пунктуация в сложното смесено изречение.

Речевото поведение в комуникативната практика

- Познава начините за постигане на успешност на речевото поведение в комуникативната практика.
- Прилага при общуване принципа на сътрудничество, осигуряващ резултатно речево поведение.
- Владее средствата за вежливо речево поведение.

Прилагане на лексикалната норма в речевата практика (езиков практикум)

- Разпознава лексикални грешки и ги редактира.

Прилагане на правописната норма (езиков практикум)

- Разпознава правописни грешки и ги редактира.

Прилагане на граматичните норми (езиков практикум)

- Разпознава граматични грешки и ги редактира.

Прилагане на пунктуационната норма (езиков практикум)

- Разпознава пунктуационни грешки и ги редактира.

Решаване на казус във връзка с конкретна комуникативна задача

- Търси, анализира и синтезира информация от различни информационни източници, обработва я и я използва при разрешаване на казуси.
- Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит и спрямо познанията, които има за гражданското общество.
- Защишава убедително и въздействащо лично мнение във връзка с конкретен казус.

Придобиване на комуникативни умения в часовете по български език

Публично изказване по научен проблем

- Подбира самостоятелно начините за успешно публично представяне на различни видове информация.
- Подготвя и произнася публично изказване по научен проблем, като се съобразява със ситуацията на общуване.
- Използва уместно неезикови средства (мимики, поглед, поза, жестове).
- Спазва правоговорната норма.

Анализ и редактиране на стилистични грешки (езиков практикум)

- Разпознава стилистични грешки и ги редактира.
- Разграничава понятията *стилистична грешка* и *стилистичен ефект*.

Работа с различни по стил и по жанр текстове с обща тема

- Определя темата и микротемите на текст, както и ключовите думи.
- Извлича и анализира смисли от текст.
- Анализира структурни и композиционни части на текст.
- Открива, анализира и редактира грешки в текст.
- Оценява идеи, тези и аргументи в текста в съответствие със своя опит и спрямо познанията, които има за гражданското общество.

Конспект на научен текст

- Познава особеностите на конспекта.
- Създава конспект на научен текст.
- Спазва книжовните езикови норми.

* Настоящата учебна програма съответства на предложената от Министерството на образованието учебна програма по български език и литература за 11 и 12 клас от юли 2017 г., публикувана на уебсайта на министерството.